

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 8. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20,—, polletno K 10,—, četrletno K 5,—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30,—. — Naročnina se pošilja upravnistvu. — Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Franciškanska ulica 31. 6. Dopolni se pošilja uredništvu. Nepriljubljeni plačniki se ne sprejemajo, rokopol se ne vračajo. Za oglaševanje se plača: petih vrst 15 v, osmih vrst 20 v, polovica in zahvale vrsta 80 v. Pri večkratnem oglaševanju posebej. — Za odgovor je priložiti znamko. — Telefon številka 118.

Brez dela ne pojde.

(Dopis z dežele.)

Zadnji dogodki v našem javnem življenju bi nas lahko naučili marsičesa! Seveda jih merodajni faktorji ne morejo prav nič razumeti. Klerikalci so pred bankrotom, nabralo se je toliko gradiva, ki bi ga morali naprednjaki izrabiti s tem, da zaženejo najhujši boj proti klerikalcem, ker obtežljiva materijala je že sedaj dovolj. Treba bi bilo iti sedaj med ljudstvo, sklicavati shode in razkrinkati te naše ljudske pijavke.

Ali zdi se mi, da povečini vse drži križem roke, morda čakajo še na ugodnejši čas. Res čudno, da se še čaka. Imamo v napredni strani nekaj ljudi, ki se trudijo, da bi vrgli klerikalce — pa zelo so osamljeni. Priznajmo si odkrito, da ni v naprednih vrstah pravega, sistematičnega, organiziranega dela! Brez dela, brez vsake agitacije pa ne pojde. Ako bomo začeli delati nekaj mesecev pred volitvami, bo prepozno. In zopet bodo klerikalci govorili in pisali, da stojte njih trdnjave nepremagljivo. Lahko se govori o trdnjavah, o nepremagljivosti, če ni od nasprotne strani pravega odpora.

Brez vztrajnega dela se še ni razširila nobena ideja, četudi je bila morda še tako resnična in koristna. Tudi brez žrtve ne! In tudi klerikalci ne bodo padli, ako se v zadnjem času ne združi vsa slovenska napredna javnost — in sicer združi edino v delu proti njim.

Ne razumem, kako morajo ostati naši ljudje hladni in mlačni, ko vendar vidijo, kaj delajo klerikalci z ljudstvom, kako se igrajo s tem, kar bi morali biti vsakemu Slovencu sveto, kako dan za dnem izdajajo in prodajajo našo zemljo in upropačajo naš narod. Vidimo to, a vendar molčimo in držimo roke križem. Kdor je danes prav in resničen Slovenec, komur je še danes mar naša slovenska domovina, kdor hoče, da bomo kdaj imeli kaj svojega — slovenskega — ta ne more in ne sme biti klerikalec, ker klerikalci niso Slovenci, temveč same izdajice, ker nas prodajajo, ker se igrajo z ljudstvom.

Susteršič, Lampe, Krek in druga klerikalna banda, ali so to Slovenci? Ali jih naj imenujemo Slovence zato, ker govorijo slovenski? Ne! Susteršič je zato deželni glavar, ker mu to nese, da ima lahko imenitno in krasno stanovanje, denar da za to seveda ljudstvo, Lampe kar tako meče deželni denar in razpolaga z njim, kakor mu je ljubilo. Zapravlja milijone, ne da bi bilo vsaj malo garancije, da bodo kaj nesli. Lahko je zapravljati denar, ker mu ga da ljudstvo! Kaj mu pa hočete vzeti, ko bo enkrat jasno, da je ves denar vržen stran brez vsake koristi? Še zapreti se ga ne izplača, ker bi ga morali rediti zopet na ljudske stroške! In kaj pa

Krek? Ta učitelj morale? V njegovih naukih in zgledih ni nič slovenskega! In kaj vsi tisti duhovniki, učitelji, agitatorji itd., ki oznanjujejo isti evanجيل? Nič niso boljši, nič ni na njih slovenskega! Izdajice so, zato moramo narediti z njimi obračun! Pa tak obračun, da si ne bodo nikdar več upali dvigniti glave, še manj pa odpreti ust, da bi to naše zaslepljeno in od njih zastrupljeno ljudstvo še zapeljavali!

Ker vemo, da je za nas Slovence klerikalizem smrt, zato se moramo vsi oni, ki smo še Slovenci, združiti v delu proti njemu, da pogine za vse večne čase. Morali bi iti med ljudstvo, prirežati shode, predavanja, odpirati ljudstvu oči, da spozna enkrat kam so ga zapeljali ravno klerikalci. Seveda mi se bojimo dela, žrtve. Pa, bratje, verujte mi, resnično narodno delo mora biti tako — nesebično. To delo bi moralo biti organizirano; združiti bi se morali vsi oni Slovenci, ki hočejo, da se ne izgubimo v klerikalizmu in tako tudi v germanstvu! Nobeden ne bi smel delati izjeme, ker sicer bi ne bil Slovenec! Vsak — od največjega gospoda tja do revnega dijakca, tja do najpreprostejšega kmetca! Boj proti klerikalizmu za obrambo naše narodnosti bi moral biti vsakemu posamezniku — Slovencu sveta dolžnost.

Spomnil bi vas, bratje, pri tej priliki, ker ste že morda pozabili, na veliko osvobodilno delo naših bratov, ki so ga izvršili edino zato, ker se je vsak posameznik zavedal dolžnosti, ki jo ima do domovine. Zato povdarjam, da bi tudi vsak naš posameznik moral biti tak! A pri nas še ni narodna zavednost tako velika in

ima tolažbo, da zapuša v svetu dober spomin za seboj. Li pričakujete, gospodje, da se Vas bode spominjalo ljudstvo v hvaležnosti, ker tako skrbite za njegove interese? Če bode to hodilo po tej poti naprej, tedaj ne bo romalo ljudstvo k Vašim zapuščenim grobovom, da bi častilo Vaše mane, v prokletstvu se bo spominjalo mož, ki so ga pod krinko prijateljstva in sočustvovanja izkoriščali in izžemali...

Bliza se nam zasedanje deželne in državnega zbora. Tam je forum, kjer se morajo turške razmere na Pragerskem zaluciti državnim faktorjem v obraz, da bo zavel tudi tukaj drug veter! Tamkaj naj popravi gospodje klerikalci z odločnim nastopom mnenje, ki krozi med ljudstvom, da so namreč poslanci oblastim luknje — v zraku.

Kranjski deželni zbor.

Med interpelacijami, vloženimi v včerajšnji seji, se nahajate tudi naslednji dve:

Interpelacija

poslanca Adolfa Ribnikarja in tov. na gospoda deželnega glavarja glede vodne preskrbe za celo Belo Krajino.

V Beli Krajini imajo dosedaj vodovod le vasi Semič, Kot, Petrova vas ter mesto Črnomelj. A tudi ta vodovod daje le malo vode in je ima le takrat dovolj, kadar je naliiv. Vsa druga Bela Krajina je pravzaprav brez pitne vode. Vasi v višini trpe pomanjkanje vode v suši in zimi, a vasi ob tekočih vodah tudi nimajo studečnic. Prebivalci Bele Krajine zajemajo pitno vodo le iz lenih voda Kolpe in Lahinje. V Metliki imajo celo umazan Studenec Obrh. Umevno je, da je baš ta infekcijsna voda vzrok, da bolehalo po njenem zavzvanju ljudje in živali. Mačuh in druge kužne bolezni niso v Beli Krajini redka prikazen. Razentega je tudi zajemanje vode iz Kolpe in Lahinje ob prehodih v grčevje radi 20—30 m visokih in navpičnih kanjonov največja nevarnost in muka tako za tamošnje ljudi kot živali. Pri takih vodnih razmerah se seveda ne more belokranjsko ljudstvo vzdigniti iz siromaštva. Radi njih pa tudi zlasti živinoreja ne more pokazati napredka, ki bi bil tamošnjemu ljudstvu in celi deželi v korist. Belokranjsko ljudstvo zapuša radi teh neznosnih razmer domači svet in si išče vir živeža v tujih krajih, kot delavec v rudokopih, tovarnah itd.

Neodoljiva je torej nujna potreba vodne preskrbe za celo Belo Krajino. Ta potreba se je sicer že tudi v tej visoki zbornici naglašala, a od obljub in resolucij ljudstvo še ničesar nima. Vse, kar se je storilo, so menda ostale le prazne besede, kajti dejstvo je, da baš letos drvi belokranjsko ljudstvo trumoma v Ameriko in druge kraje. Ostalo ljudstvo pa je zelo nestrpno, obupano in zahteva, da se vendar že enkrat prične z delom in preneha le z obljubami.

Z ozirom na to si usojajo podpisani vprašati gospoda deželnega glavarja:

1. Ali hoče še tekom tega zasedanja poročati, v kakem stanju je gradba vodovoda za preskrbo Bele Krajine?

2. Ali hoče vse potrebno ukreniti, da se še pred drugoletnimi volitvami začne graditi ta prepotrebni vodovod.

Ljubljana, dne 24. sept. 1913.

Interpelacija

poslanca Adolfa Ribnikarja in tov. na gospoda deželnega predsednika ekselencen barona Schwarza glede pomanjkanja gozdnih sadik.

Po celim Kranjskem se pritožuje manj premožni posestniki, da dobivajo za pogozdovanje iz državnih drevesnic premalo gozdnih sadik, kadar je pa na glasu, da ima le nekaj premoženja, češče ne dobi od države sadik niti za denar. Da nastanejo pritožbe, je veliko krivo tudi dejstvo, da funkcionarji državne politične uprave, ki oddajajo sadike, takrat, ko se ljudje zanje oglašajo, sami ne vedo, koliko sadik bo pozneje na razpolago.

Posestniki so vsled negotovosti primorani kriti svoje potrebe kakor sibi, ali pa izgube veselje do pogozdovanja še predno deli država sadike. Zato je celo mogoče, da ob razdeljevanju brezplačnih sadik na višje celo preostajajo sadike, dasi jih dejansko primanjkuje.

Ker ni na Kranjskem privatnih drevesnic, ki bi se pečale z vzgojevanjem sadik v kupčijske namene, od drugod naročati jih tudi ni mogoče, ker pridejo silno drage in se le slabo aklimatizirajo našim krajevnim potrebam, je jasno, da so državne gozdne drevesnice najuspešnejše sredstvo za povzdigo lesoreja, ki je brez dvoma ena najvažnejših panog kranjskega kmetijskega gospodarstva. Dolžnost vseh poklicanih čimteljev bi torej bila, skrbeti zato, da se pro-

duktiviteta naših lepih gozdov nele ohrani, marveč še zviša. Zlasti bi bila v to poklicana državna politična oblast. Ona sicer zahteva od vsakega gozdnega posestnika, da zasadi v določenem času goljave, četudi jih ni sam provzročil, a na drugi strani ne dobe posestniki od nje dovolj sadik. Naše ljudstvo se v resnici zelo zanima za gozdoreja, jo goji in pospešuje, a državna politična oblast mora storiti tudi vse, da prenehajo pritožbe radi pomanjkanja sadik.

Z ozirom na to, si usojamo vprašati Njega ekselencen gospoda deželnega predsednika:

1. Je-li mu je znano, da tožijo posestniki vsako leto čez pomanjkanje gozdnih sadik?

2. Ali hoče ukreniti vse potrebno, da se tem nedostatkom odpmore in z vzgojitvijo potrebnih gozdnih sadik od c. kr. državne oblasti se izdatneje podpira gozdoreja, eno najvažnejših gozdarskih panog na Kranjskem?

V Ljubljani, dne 24. sept. 1913.

Težko vprašanje. Zgodil se je slučaj, ki ga je treba natančneje pregledati. V Mariboru — kakor smo že večer poročali — je šlo 12 orlov v cerkev in pri tem so jih Nemci nahajali. To so bili fantje, ki so bili letos potrjeni v vojae in so jih klerikalci hoteli še zadnji trenotek potrditi v klerikalnem prepričanju. V cerkvi je bila maša z asistenco in pridigo; na to so vsi fantje pristopili k obhajilu. Kristus je rekel, da svoje pobožnosti ni treba obešati na veliki zvon. Ako so oni fantje taki tercijalci — naj bi to opravili lepo med seboj v cerkvi in ni bilo treba zato delati nikake parade. Ako bi ti peli »Orli« za slovensko misel, potem bi bili pri tem udeleženi tudi mi in bi nemški mariborski fakirjaž povedali, kar ji gre. Toda na čukarji ni nič narodnega in taki tercijalci gotovo ne bodo slovenske domovine odrešili. Nasprotno: s takim tercijalstvom se nas kaže pred svetom v tem bolj temni luči, kakor da bi vsak Slovenec moral biti klečepalac in svetohilec... Ako branimo svojo narodnost, svoj jezik in svoj dom, ga branimo v imenu svoje narodne kulture, ne pa za klerikalno parado. Čukji so protinarodna organizacija, ki stoji v službi klerikalne politike in ima namen, uničiti resno delo sokolstva, ki je 50 let dvigalo slovenski narod iz narodnega mrtvila. Ako deželni odbor kranjski ni mogel odpreti sokolstvu slov, gledališča v Ljubljani, da bi proslavilo svoj jubilej — tudi mi nimamo vzroka, da bi se zavzemali za one ljudi, ki niti v takem kraju kot je Maribor nimajo toliko smisla za narodnost, da bi ne uganjali svoje glupe politike, ki je edino prava priprava za našo narodno smrt. S takim slovenskim tercijalstvom na meji se množijo nemčurštvo in renegatstvo. Sicer pa kakor rečeno: za tercijalce se ne bomo zavzemali, tudi če nosijo orlovski kroj — ne po kroju — po delih sodimo ljudi. O tem jutri.

Vera in politika. Francoski vojni minister Baudin je izdal naredbo, da se morajo francoske ladje na vzhodu zopet udeleževati svečanosti velikega petka. Kakor je znano, je Francija l. 1900 odredila, da se ladje, ki se na Vel. petek nahajajo v inozemskih pristaniščih, ne smejo udeleževati takšnih svečanosti. Razlog preklica te naredbe je to, da so v pristaniščih, kjer se nahajajo katoliški, to izrabili drugi narodi in njihove vojne ladje so si znale pridobiti simpatije, obenem pa s tem tudi njihove države. Posebno prebivalstvo v Smirni je bilo neprijetno dirjeno vled nesodelovanja francoske ladje »Brikas«. To so pa izrabili Italijani, ki so po zadnji turški vojni postali tekmeči Francozov v Sredozemskem morju. Italijani so šli celo tako daleč, da so v raznih mestih na Levantini nabili velike plakate s katerimi so oznanjali svoj protektorat nad vsem kristjani Levanta in Sirije. Protektorat nad kristjani ima pa Francija tam že od 17tega stoletja in s prejšnjo odredbo bi lahko polagoma prišla ob protektorat, kar bi imelo važne posledice za francosko politiko na vzhodu. Da se te neljube posledice preprečijo, se je lažjano ukazalo, da zopet sodelujejo pri svečanostih velikega petka.

Turčija in balkanske države. Politika Turčije ni ravno neumna. S premetenostjo hoče pridobiti del tega, kar je v minoli vojni zgubila. Drinopolje in Lozengrad že ima. Diši jo ji tudi Egejski otoki, po katerih se cede sline tudi Grški (teji seveda po pravici, ker je prebivalstvo v veliki večini grško). Da bi zmagała s svojim stališčem, zato se Turčija veže z Bolgarijo, ki celo hrepeni po zvezi s Turčijo, posebno Načevič dela na to. V Petrogradu se sodi, da kakor hitro doseže svoje uspehe proti Grški, da bo takoj konec zveze z Bolgarijo in da še misli, da bi šla Turčija z Bolgarijo proti Srbiji, ker mora vedeti, da bi se proti tej nameri postavila nova balkanska zveza, kateri Bolgarija s Turčijo ni kos.

Glavni zbor Narodne stranke za Spodnje Stajerske se vrši v nedeljo, dne 5. oktobra 1913 v veliki dvorani »Narodna doma« v Celju. Dnevni red: 1. Poročila: a) dr. V. Kukovec: Narodna stranka od zadnjega glavnega zbora, b) dr. A. Božič: Strojovna organizacija našega kmečkenga stanu, c) dr. T. Gosak: Delavsko vprašanje na Stajerskem, d) Miloš Stibler: Naše trgovstvo in obrtništvo, e) dr. Ernest Kalan: Naše časopisje, f) dr. L. Brunčič: Društveno življenje na Stajerskem v l. 1913, g) Janko Lesničar: Mi in naši nasprotniki. Podrobni pregled našega dela. 2. Volitve glavnega in izvrševalnega odbora Narodne stranke, 3. Predlogi in nasveti. — Opoldne je skupni obed v Narodnem domu. Popoldne se vrši od 4. ure naprej v vseh zgornjih prostorih »Narodnega doma«, velika slavnost »Zveze narodnih društev«, h kateri so vsi udeleženci glavnega zbora prisrčno vabljani. Kdor ne more priti na glavni zbor, naj se vsaj

sigurno udeleži te slavnosti. — Prosim Vas, da se sigurno udeležite sami strankinega glavnega zbora, ker je od njega v veliki meri odvisen ugled stranke na zunaj. Pridite ne le sami, temveč povabite tudi znanke in prijatelje. Naj bo naš glavni zbor pravi narodni tabor, na katerem bodo zbrani z Vami vred vsi najodličnejši možje Spodnje Stajerske. V Celju, 24. septembra 1913. Za izvrševalni odbor Narodne stranke predsednik: deželni poslanec dr. Vekoslav Kukovec.

Nesreča. 57letnega posestnika Valentina Valjavca iz radovljiske okolice je te dni zabodel vol s rogom v levo oko in ga težko poškodoval.

Prijazen pretep in njega posledice. Te dni sta bila slikarski pomočnik Mihael Petrič in še neki domači fant v gotovi gostilni v Jurščah pri Ilirski Bistrici. Nekaj časa sta bila, potem sta se začela kregati, sled

